

Trygghet i møte med døende og deres pårørende

Selv om de fleste eldre pasienter enten dør på sykehus (35 %) eller på sykehjem (42 %), er andelen pasienter som dør i eget hjem ca. 15 %. Med samhandlingsreformen er kommunene pålagt at ta et større ansvar for eldre og døende. Da tilbudet om plass på sykehjem og lindrende enheter er begrenset, er sykepleierne i hjemmesykepleien viktige aktører når pasienter ønsker å dø hjemme. Sykepleierne skal ivareta pasient og pårørende, utøve kompetent sykepleie og koordinere samarbeid mellom fastlege og spesialisthelsetjeneste. Dette krever kompetente og trygge sykepleiere.

Liverpool Care Pathway (LCP) er en tiltaksplan for omsorg til døende og deres pårørende. Planen ble utviklet for å overføre den omsorgen som ble gitt i palliativ enhet til andre deler av helsetjenesten. LCP er i dag i bruk i over 20 land og brukes også i Norge. Siden behandlingsplanen er uavhengig av diagnose, kan den brukes til alle døende pasienter. Planen foreligger i fire utgaver basert på ulike omsorgsnivå. I tillegg til at pårørende er mer tilfredse med bruk av behandlingsplanen, kan LCP være en hjelp for å sikre en verdig død og trygge sykepleierne i møte med døende pasienter.

Det er trist å høre om døende pasienter som dør i sykebilen på vei til sykehus. Når døden er nær forestående ønsker mange å dø hjemme i vante omgivelser med sine nærmeste rundt seg. Trygge og forutsigbare rammer er viktig for

pasient og pårørende. For å oppnå dette er det flere forutsetninger som må tilstrebes.

Forberedelse og planlegging er viktige nøkkelord. Pårørende kan ha vanskelig for å akseptere at det nærmer seg slutten, og sykepleierne trenger å være tydelig i sin kommunikasjon og forklare hva som skjer. Ved å snakke med pasient og pårørende om hva som skjer, kan de siste timene bli preget av ro og gode minner heller enn mange ubesvarte spørsmål.

Terminalomsorg skal tilstrebe å ivareta både de fysiske, psykiske, sosiale og åndelige behovene til pasienten. Liverpool Care Pathway gir rettledning i forhold til både pleietiltak, foreskriving av behovsmedisin og seponering av unødige medikamenter, psykisk støtte, åndelig omsorg og ivaretagelse av pårørende. Å etablere tidlig kontakt med fastlege er nødvendig for å planlegge og sikre nødvendig ordinerings av behovsmedikamenter.

Mange sykepleiere erfarer å ha for dårlig tid på sine besøk hjemme hos pasientene. Dersom arbeidsgiver planlegger og tilrettelegger rammene, kan sykepleierne bruke tid og være tilstede for pasient og pårørende de siste dager og timer. Dette er i tråd med våre oppfatninger om at en verdig død innebærer å ha noen rundt seg når livet ebber ut.

Dessverre opplever noen sykepleiere at omsorg ved livets slutt kan bli uforutsigbar og tilfeldig. Erfaringer med dårlige pasienter som skrives ut fra sykehus når

det nærmer seg helg er ikke ukjent. Da blir det gjerne opp til den enkelte sykepleieren som er på vakt hvordan den døende og deres pårørende blir ivare tatt. Dersom det ikke er faglig forsvarlig bemanning eller kompetanse til å iverksette adekvat behovsmedisinering, kan dette resultere i ny innleggelse i sykehus selv om pasient og pårørende ønsker å tilbringe den siste tiden hjemme.

Kompetansehevendende tiltak som videreutdanning, hospitering og kollegaveiledning er viktig for å skape trygghet hos sykepleiere i møte med døende og deres pårørende. Liverpool Care Pathway kan sikre og høyne kvaliteten på omsorgen til døende. Regelmessig faglig oppdatering bør i tillegg være en del av rutine i tjenesten. Både palliative enheter i sykehjem og hospiceavdelinger har spesialkompetanse på terminalomsorg, og sykepleiere i hjemmesykepleien kan hospitere på disse avdelingene for å tilegne seg nødvendig kunnskap. Kollegaer som har erfaring og trygghet med terminalomsorg bør brukes aktivt ved å dele kunnskap og kompetanse med sine kollegaer.

Å oppleve mestring og være trygg på egen kompetanse, vil føre til faglige gode vurderinger og mer kunnskap i møte med den døende og deres pårørende.

Cecillie Olsen

LEDER NSFs FAGGRUPPE FOR SYKEPLEIERE I GERIATRI OG DEMENS